

Prethodno saopštenje

UDK 329(497.6)

DOI br. 10.7251/SVR1408286C

COBISS.SI-ID 4268824

REZULTATI EDUKACIJA PREDSTAVNICA POLITIČKIH PARTIJA I IZABRANIH PREDSTAVNICA VLASTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Doc. dr Saša Čekrlija¹

Nezavisni univerzitet Banja Luka

Apstrakt: Empirijski nalazi pokazuju da Bosna i Hercegovina nije društvo u kojem su žene rado viđene na liderskim pozicijama. Međutim, u isto vrijeme je evidentno i značajnije učešće žena u sferama politike i profesionalnog djelovanja. Možda više nego drugim političkim faktorima, ženama angažovanim u sferi politike su potrebni kvalitetni, transparentni i pravovremeni odnosi sa javnošću. Stoga je pravo vrijeme da se postave pitanja imajući u vidu upravo subpopulaciju žena u politici u Bosni i Hercegovini: *Koliki je uistinu značaj komuniciranja s javnošću u Bosni i Hercegovini danas? Kako i na koji način komunicirati?* Ova i slična pitanja su razmatrana na ukupno osam sesija u okviru *Edukacija predstavnica političkih partija i izabranih predstavnica vlast u BiH* koje je inicirao i realizovao Nezavisni univerzitet Banja Luka, od kojih je šest realizovano pod pokroviteljstvom Norveške ambasade u BiH. Ovaj rad ima za cilj da uz analizu predoči konkretna iskustva na polju provođenja projekta, metodologije rada, ličnih impresija polaznica i efekte same edukacije. Rad obuhvata analizu šest šestodnevni edukacija koje su realizovane pod pokroviteljstvom Norveške ambasade u BiH u periodu od aprila 2013. do februara 2014. godine, a koje su pohađale 434 učesnice. U razmatranju rezultata je primijenjena tehnika triangulacije (*kombinovanih metoda*). Na osnovu analize ukupnih rezultata program Edukacije može da, pored obrazovne, ima i praktičnu vrijednost.

Ključne riječi: *edukacija žena, komunikacija političke partije, rezultati, analiza.*

UVOD

Istraživanja položaja i uloge žena u najrazličitijim oblastima života u Bosni i Hercegovini su u najvećoj mjeri saglasna u zaključku da je neophodno uložiti značajan napor da bi položaj žena u politici bio zadovoljavajući, toliko, da više ne mora biti predmet analiza i diskusija.² Kroz sve studije ističe se potreba da se ulože značajniji naponi za

¹ Profesor, e-mail: gong.sasa@gmail.com

² Bakšić-Muftić, 2006; Čekrlija, 2006; Majstorović, 2009; Majstorović i Mandić, 2011; Puhalo i saradnici 2009.

unapređenje položaja žena i afirmativne promjene uloga koje im u našem društvu pripadaju. Na osnovu empirijskih identifikacija problema i nastojanja da se poduzmu svrsishodne aktivnosti u politici i unapređenju položaja žena u BiH, Fakultet za političke nauke (FPN) Nezavisnog univerziteta Banja Luka (NUBL) kreirao je projekat edukacije žena u politici u Bosni i Hercegovini (BiH) sa ciljem unapređenja javnog komuniciranja radi aktivnijeg uključivanja žena u politički život. Projekat je prepoznat kao praktično primjenjiv i u potpunosti podržan od strane Norveške ambasade u Bosni i Hercegovini. Uvažavajući brojne elemente koji kreiraju politički ambijent i politički život u zemlji, misija projekta je shvatanje značaja kvalitetne komunikacije i savladavanje osnovnih tehnika komuniciranja. Sam projekat je suštinski zamišljen kao edukacija žena u politici (bez obzira na politički staž i angažman) kroz šestodnevne seminare na kojima će vrsni predavači sa domaćih univerziteta i stručnjaci koji se profesionalno bave komuniciranjem prenijeti osnovna teoretska i praktična znanja učesnicama. Dalje, realizacijom radionica se prenijeta znanja, uz vježbu, pretvaraju u vještinu koju je potrebno dalje usavršavati. Prijava kandidatkinja za edukaciju je vršena slanjem poziva svim strankama u Bosni i Hercegovini, kako parlamentarnim tako i vanparlamentarnim. Dakle, projekat o kojem je riječ označen je kao prvi stepen edukacije, odnosno osnovni. FPN inače razvija tri stepena edukacije u oblasti političkog komuniciranja: osnovni, napredni i profesionalni.

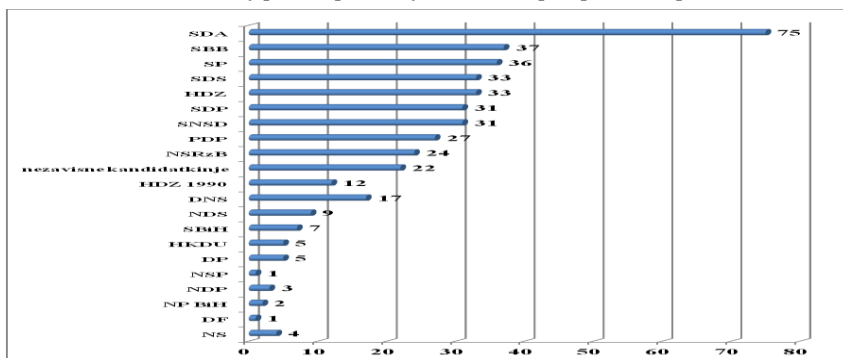
ZAINTERESOVANOST POLITIČKIH PARTIJA ZA UČEŠĆE U PROJEKTU

Projekat edukacije predstavnica političkih partija nije bio nepoznat političkim subjektima, ali zainteresovanost za učešće u projektu nije bilo jednako tokom njegovog trajanja. Shvativši značaj edukacije i konkretnih vještina koje se edukacijom stiču, veće partije održavale su konstantnu komunikaciju sa organizatorom u vezi sa terminima i mjestom održavanja narednih sesija, što im je donosilo dvostruku dobit. Sa jedne strane, odabrane članice su od strane vlastitih političkih stranaka aktivno pripremane za edukaciju/e, a sa druge, sertifikovane polaznice edukacija su prenosile svoja iskustva polaznicama koje su tek započinjale edukaciju. Pored toga, vrijedi spomenuti da je detaljnijom analizom pokazatelja zainteresovanosti, odnosno formalne zainteresovanosti, utvrđeno, da mnoge manje stranke, uglavnom vanparlamentarne, samo formalno imaju aktivno članstvo i određene sekcije (omladina, žene, stručna stranačka tijela i dr.) dok u praksi nemaju ljudske potencijale, članove ni simpatizere koje mogu delegirati na edukaciju/e.

Posebno je interesantno posmatrati uključenost pojedinih političkih partija kroz broj delegiranih polaznica (članica ili simpatizera) gdje je vidljivo da velike parlamentarne stranke dominiraju. Ovdje treba naglasiti da mahom sve velike političke partije imaju vlastite političke akademije, ali to može biti razlog propuštanja prilike za delegiranje članstva na dodatne edukacije bez obzira na stav partije o kvalitetu i značaju edukacije.

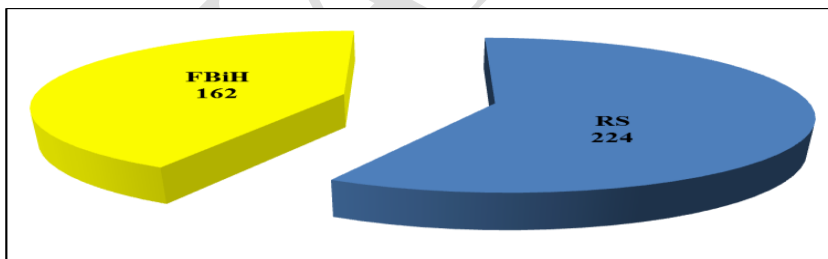
Tzv. velike političke partije su delegirale najbolje i najiskusnije članice za koje očekuju da će im stečena znanja biti od koristi u predstojećoj kampanji za opšte izbore 2014. godine. Njihovu aktivnost u prisustvu edukaciji kroz broj polaznica pokazuje grafik 1.

Grafik 1. Broj polaznica edukacije po strankama
(The number of participants of education per political parties)

Ukoliko se posmatra učešće političkih partija u projektu prema mjestu registracije političkog subjekta (a ne prema mjestu prebivališta polaznica) jednostavno je uvidom u grafik 2 može zaključiti da je FBiH uzela značajnije učešće u odnosu na RS što nije očekivano s obzirom da su se četiri seminar održala u Banjoj Luci (RS), a dva u Mostaru (FBiH).

Grafik 2. Broj polaznica edukacije po strankama
(The number of participants of education per political parties)

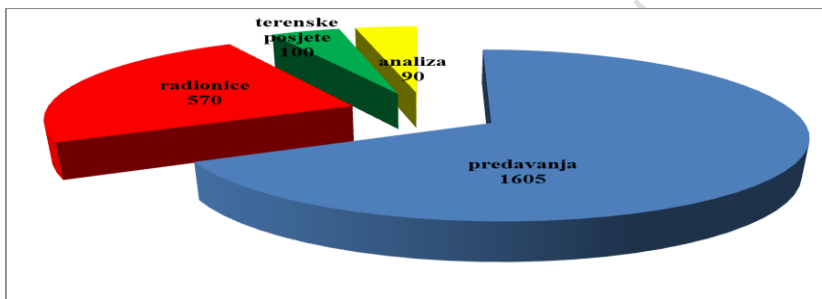
PROGRAM I SADRŽAJ EDUKACIJE

Kao što je već navedeno edukacija jedne grupe polaznica se sastoji od šestodnevog seminara. Program seminara sadrži teorijska predavanja i radionice te posjete subjektima kao što su redakcije pojedinih medija, štamparije, televizijske i produkcijske kuće zavisno od kapaciteta kojim raspolaže grad u kojem se seminar održava. Na kraju svakog teorijskog predavanja održavane su petnaestominutne panel diskusije, dok su radionice podrazumijevale aktivno učešće polaznica u radu. Putem vježbi, polaznice se upoznaju sa pripremom za javni nastup, izradom saopštenja za javnost, te tematskih rasprava u televizijskim debatama, kao i neposrednim učešćem na konferencijama za štampu i drugim medijskim nastupima. Cjelodnevni program je osim usvajanja novih znanja i vještina imao za cilj da indirektno predoči polaznicama edukacije kako približno izgledaju

predizborne aktivnosti, gdje je u kratkom periodu raspoređeno mnogo obaveza. Takođe, kroz razgovore sa istaknutim političarkama u BiH želi se približiti specifičnost djelovanja žena u politici u zakonodavnim i izvršnim organima, te organizovanju i usmjeravanju rada političkih partija i društvenih organizacija. Grafik 3 pokazuje omjer aktivnosti koje su edukacije obuhvatale. Ovakav pristup problemima koji su se razmatrali u okviru edukacije svakako je dao svoj doprinos u usvajanju neophodnih socijalnih i političkih vještina, kao i mogućnost sagledavanja važnosti adekvatnog i efikasnog komuniciranja u raznim sferama javnog i društvenog života.

Grafik 3. Omjer programskih aktivnosti šestodnevne edukacije u aprilu (predstavljen u minutama)

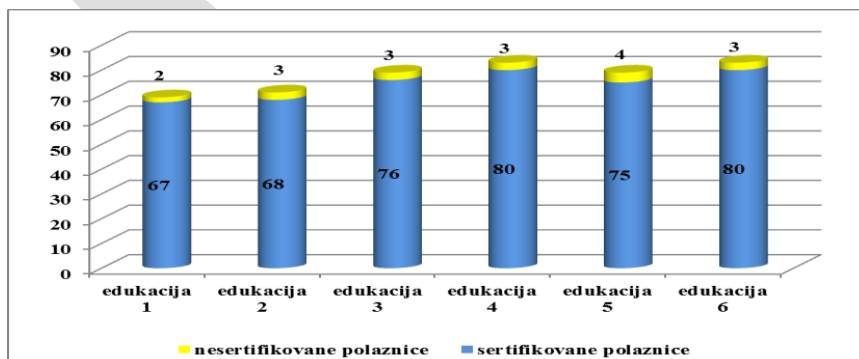
Program activities ratio during six days education in April

ISHODI EDUKACIJE

Uspješno učešće na edukaciji ne obuhvata finalnu provjeru znanja, već prisustvo na najmanje 75% planom predviđenih aktivnosti, jer se radi o osnovnom stepenu edukacije.³ Polaznice koje su ispunile pomenuti uslov dobile su sertifikat. Iako neuporedivo manje, bilo je i polaznica koje nisu ispunile uslov za sticanje sertifikata. Grafik 4 pokazuje da je omjer značajno u korist polaznica koje su uspješno završile edukaciju.

Grafik 4. Omjer sertifikovanih i nesertifikovanih polaznica edukacija (The ratio of certified and non-certified participants of education)

³ Napredni i profesionalni stepen edukacije uključuju i parcijalne, odnosno finalne provjere stečenih vještina i teorijskih znanja u oblasti političkog komuniciranja.

Nakon dodjele sertifikata, polaznice imaju obavezu iznijeti impresije o kvalitetu programa i načinu realizacije edukacije u vidu ankete te predložiti nove ideje koje se mogu primijeniti u novim sesijama.⁴ Metodom slučajnog uzorka od svih polaznica edukacije (N=434) 42 su izabrane u uzorak kojem je zadan intervju sa 5 pitanja i koji je trebao da posluži kao spoljni kriterij u validaciji edukacija. Potpun prikaz je predstavljen u tabeli 1.

Neki od interesantnih rezultata ankete su:

a) 78% ispitanica smatra da susreti ovakve vrste doprinose zbližavanju ljudi i dovode do povećanja tolerancije u Bosni i Hercegovini.

b) 59% smatra da će im sadržaji edukacije pomoći u daljem političkom angažmanu.

c) 42% smatra da slične edukacije mogu doprinijeti brojnijem angažovanju žena na predstojećim Opštim izborima 2014. godine u Bosni i Hercegovini.

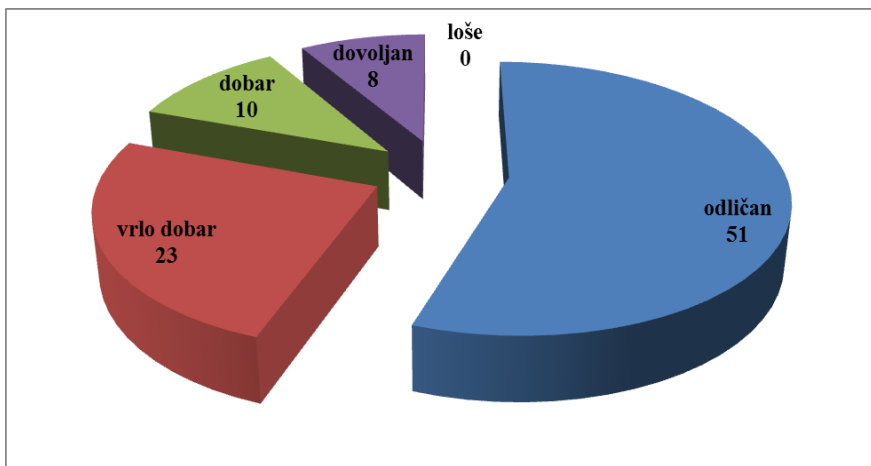
Tabela 1. Rezultati ankete

POSTAVLJENA PITANJA	ODGOVORI	%
Šta biste naveli kao nedostatak ili ozbiljnu zamjerku edukacije	Gust raspored aktivnosti	68
	Nedovoljno radionica	21
	Ostali odgovori	11
Da li biste pohađali napredni nivo edukacije?	DA	74
	NE	11
	Neopredijeljena	15
Vjerujete li da ćete u perspektivi obavljati značajniju ulogu u Vašoj političkoj partiji?	DA	26
	NE	38
	Neopredijeljena	34
Uživete li podršku Vaše političke partije?	DA	57
	NE	9
	Ne znam	34
Da li više želite obavljati izvršnu ili zakonodavnu dužnost?	Izvršnu	16
	Zakonodavnu	48
	Ne znam	36

⁴ Anketni list sadrži 10 jasno postavljenih pitanja koja zahtijevaju odgovor esejskog tipa. S obzirom da je obaveza svih sertifikovanih polaznica da popune anketni list, jednostavno je zaključiti da je uzorak kao potpun, te potpuno odgovarajući za pouzdanost dobijenih podataka.

Samoinicijativno, polaznice su u anketi iznijele niz sugestija, želja i mišljenja, a sve u cilju daljih edukacija, usavršavanja i napredovanja žana u politici, te društva uopšte. Takođe su ocijenile kvalitet programa i način realizacije edukacije (ocjenama od 1 do 5). Na osnovu ocjena u grafiku 6, može se zaključiti da je edukacija u cjelini ocijenjena kao vrlo uspješna.

Grafik 5. Ocjena kvaliteta programa i način realizacije edukacije od strane polaznica (*Rating the quality of the program and the realization of education by its attendants*)

ZAKLJUČAK

Opšti je utisak da je projekat edukacije predstavnica političkih partija i izabranih predstavnica u organima vlasti BiH opravdao očekivanja kako nosioca projekta FPN NUBL, tako i svih aktera uključenih u šest seminara unutar edukacije. Postignut je cilj da se polaznice upoznaju sa najnovijim tendencijama komuniciranja sa javnošću, pri čemu je poseban osvrt na savremena sredstva i savremene tehnike komuniciranja s javnošću, te shvatanje specifičnosti političkog komuniciranja. Predavanja i radionice su kvalitetno prilagođene uzrastu, obrazovnoj strukturi i njihovom ranijem iskustvu. Takođe, polaznice su upoznate sa ustavnom strukturom države i političkim ambijentom i političkim trenutkom entiteta i BiH, kao i ulozi žene u datim okolnostima. Projekat je nedvosmisleno pokazao da je moguće u kratkom vremenskom razdoblju pripremiti političarke za javne nastupe, upoznati ih sa kodeksom oblačenja i ponašanja političara u javnim nastupima, značaju verbalnog komuniciranja i ulogom jezika u kominiciranju sa javnosti. Dakle, opravdao je u potpunosti postavljeni cilj –shvatanje značaja i savladavanja osnovnih vještina javnog komuniciranja. Takođe, polaznice su u vremenu predviđenom za trajanje seminara mogle jasno shvatiti karakteristike političkog marketinga, potrebi za organizacijom i učešću na konferencijama za štampu te specifičnosti političkog komuniciranja putem interneta i društvenih mreža. Postignut je i značajan ishod projekta koji je imao za cilj da pripremi polaznice za nove izazove i

stvaranje savremene i moderne političke snage u BiH. Ukratko, kroz sveobuhvatan edukativan proces u koji su predstavnice političkih partija bile uključene istaknut je značaj afirmacije žena i same potrebe za angažovanjem žena u političkom životu BiH kao ravnopravnog političkog subjekta.

RESULTS OF EDUCATION OF WOMEN REPRESENTATIVES OF POLITICAL PARTIES AND ELECTED WOMEN REPRESENTATIVES OF AUTHORITIES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Saša Čekrlija Ph.D.

Abstract: Empirical findings indicate that Bosnia and Herzegovina is certainly not a society in which ladies are gladly seen in leadership positions. At the same time, it is evident that women and significantly start to participate in sphere of politics and professional activity. Probably more than other political factors, women engaged in politics need quality transparent and timely public relations. Therefore, it is right time to ask *What is real significance of communication in Bosnia and Herzegovina?; How to communicate? and Which message to send?* And to answer considering female subpopulation in politics in Bosnia and Herzegovina. Those and related questions have been considered during of eight sessions in the frame of educations of women representatives of political parties and elected women representatives of the authorities in Bosnia and Herzegovina, initiated and implemented by the Independent University of Banja Luka and Supported by Norwegian Embassy in Bosnia and Herzegovina. This paper purpose is presentation of experiences, methodology and methodic aspects, attendances personal impressions and Educations effects. Paper includes analyses of six Education sessions, realized in period from April, 2013. till February, 2014, with 434 participants. Triangulation technique (technique of combined methods) was applied in results considerations. Related to overall findings analysis Education program was successful and besides educational it contains pragmatic value too.

Keywords: *education of women, political parties, results, analysis*

LITERATURA

1. Bakšić-Muftić, J. (2006). *Ženska prava*. Sarajevo: Pravni fakultet.
2. Čekrlija, Đ. (2006). *Žena u društvu*. Banja Luka: Filozofski fakultet.
3. Majstorović, D. (2009). Victims, moms and superwomen: gender(ed) discourses and subjectivity in Bosnia and Herzegovina; *Medijske politike v postsocializmu*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
4. Majstorović, D. & Mandić, M. (2007). Ženski govori između partijarhata i emancipacije: Priča iz butika. Zbornik radova sa Naučnog skupa *Nauka i savremeni procesi*, Banja Luka: 129-144.
5. Puhalo, S., Milinović, J. i Arsenijević-Puhalo, A. (2009). Socio-psihološke karakteristike apstinentica i glasačica u bosni i Hercegovini. *Psihologija*, Vol. 42 (3), 329-339.